

Zelfstandigen Zonder Personeel en de Arbeidsomstandigheden

Het aantal zelfstandigen zonder personeel (ZZP'er) is hoog. Ten onrechte wordt vaak door zowel de ZZP'er als de inhurende partij (de opdrachtgever van de ZZP'er) gedacht dat een zelfstandige aan minder wettelijke arboregels hoeft te voldoen. Zo denken opdrachtgevers vaak dat met het inhuren van een ZZP'er de arbeidsomstandigheden van het werk niet langer hun verantwoording is. Dit is een misvatting.

Tekst: Adri Frijters

Zeker als het om productiewerk gaat, waarbij veilig en gezond werken aandacht verdient, kan deze misvatting grote gevolgen hebben.

De kantoorwerkzaamheden zijn over het algemeen minder gevaarvol dan de werkzaamheden in een productieomgeving. Voor kantoorwerk is de misvatting minder risicovol. Dit artikel zal om die reden een grotere betekenis hebben voor werkzaamheden in een productieomgeving zoals de bouwnijverheid.

DE ZZP'ER

De Arbowet geeft een andere uitleg aan de begrippen 'ZZP'er', 'werkgever' en 'werknemer' dan de overige wet- en regelgeving waar we mee te maken hebben. In dit artikel beperken we ons tot de 'werkgever' en de 'ZZP'er'.

Overigens is de Belastingdienst met de handhaving op basis van de laatst ingevoerde wetgeving wel meer gaan lijken op de wijze waarop binnen de arbeidsomstandighedenwet de ZZP'er is gedefinieerd. In de Arbowet wordt de onderstaande definitie gehanteerd:

Een ZZP'er is binnen de regelingen van de Arbowet een persoon die geheel zelfstandig werkzaamheden verricht.

Een ZZP'er heeft een resultaatverplichting, bepaalt zelf de inzet van het materieel (gereedschap, klimgereedschap en hulpmiddelen) en de materiaalkeus. Een ZZP'er bepaalt geheel autonoom de manier van werken op basis van een prestatieovereenkomst.

Een ZZP'er die werkt in een fabriek of in een distributiecentrum, doet werkzaamheden op aanwijzing van een leidinggevende. Deze ZZP'er is voor de arbo-wet gelijkgesteld aan een eigen medewerker. Een ZZP'er die pakketjes rondbrengt, per pakketje betaald krijgt en binnen een tijdsframe zelf bepaalt hoe en wanneer hij het werk doet is een ZZP'er voor de arbo-wet.

Zodra de opdrachtgever aanwijzingen geeft die de uitvoering van het werk aangaan, is er sprake van een werkgever met een werknemer, de zelfstandige is dan voor de wet een medewerker (schijn ZZP'er). Voor bijvoorbeeld de bouw, maar ook in andere sectoren wordt de materiaalkeus, de keus voor het gereedschap en de werkwijze vaak bepaald door de opdrachtgever. De opdrachtgever geeft de ZZP'er werkinstructie en taakopdrachten. Deze ZZP'er heeft geen resultaatverplichting maar een inspanningsverplichting, wordt per uur uitbetaald. In die gevallen is er voor de Arbowet sprake van een werknemer-werkgever relatie.

Twee of meer ZZP'ers die een 'klus klaren' moeten afstemmen en afspraken maken. Die afspraken gaan over de uitvoering van de werkzaamheden. Daarmee is de ZZP'er die leidend is bij het maken van de afspraken de werkgever voor de overige ZZP'ers op die klus. De overige ZZP'ers hebben voor de Arbowet de rol van werknemer.

In de bouw zijn er nagenoeg geen werkzaamheden die alleen kunnen worden uitgevoerd. Daarmee zijn er in de bouw bijna geen ZZP'ers volgens de arbeidsomstandighedenwet.

In een groenproject geeft een lokale overheid aan 3 ZZP'ers opdracht om een groenvoorziening te restylen. De een doet de bestrating, de ander doet het snoeiwerk en de derde doet de aanplant van nieuw groen. Het is onontkoombaar dat deze mensen samen moeten werken. Daardoor ontstaat een gezagsverhouding waardoor er geen sprake is van zelfstandig en autonoom werken. De ZZP'er die de coördinatie voert wordt de werkgever voor de anderen in de zin van de Arbowet.

WAARAAN MOET EEN ZZP'ER ZICH HOUDEN

Een ZZP'er die geheel alleen werkt, zonder andere werknemer in zijn omgeving, hoeft zich niet aan alle regels te houden. Een ZZP'er die op een klus zit waar ook anderen aan het werk zijn, en dat kunnen ook ZZP'ers zijn, moet zich aan nagenoeg alle wettelijke regels houden, hieronder vallen ook de afspraken die zijn vastgelegd in de Arbocatalogus.

Alleen de regels die bedoeld zijn om via de organisatorische maatregelen de veiligheid en gezondheid te regelen, gelden niet voor een zuivere ZZP'er. Denk hierbij aan de verplichte RI&E en het maken van taakrisicoanalyses.

De reden dat alle regels die direct gevaren beperken van toepassing zijn, is dat dit regels en afspraken betreffen, bedoeld om hem en anderen te beschermen tegen de gevaren voortvloeiend uit het werk. Als deskundige, maar ook als opdrachtgever kun je vraagtekens zetten bij het niet hoeven volgen van de organisatorische maatregelen zoals het maken van een TRA.

ZZP'ers die geheel alleen op een klus zitten mogen geen regels overtreden die ernstige risico's betreffen. ZZP'ers die aanwijzingen opvolgen worden gezien als werknemer (schijn ZZP'er) van diegene die de aanwijzingen geeft. In dat geval geldt de gehele Arbowet met alle besluiten alsmede de Arbocatalogus.

GEbruik VAN ARBEIDSMIDDELEN

Arbeidsmiddelen waarmee gewerkt wordt moeten, ook bij gebruik door een ZZP'er, moeten aan alle eisen voldoen. Bij het werken met arbeidsmiddelen moeten alle voorschriften worden gevolgd en alle beveiligingsmaatregelen moeten worden toegepast. De machines en gereedschappen moet volgens de handleiding worden gebruikt en onderhouden.

Gebruikt een zuivere ZZP'er een arbeidsmiddel dat ter beschikking wordt gesteld, geleend of gehuurd, dan is hij op het moment van gebruik verantwoordelijk voor de technische staat van dat middel. Dat betekent dat als bijvoorbeeld een vervoersmiddel, een steiger of rolsteiger gebreken vertoont, de ZZP'er daarop wordt aangesproken en de boete krijgt.

Ingeval van een schijn ZZP'er ligt deze verantwoordelijkheid bij de werkgever (opdrachtgever).

Als voorbeeld; een zelfstandige die even de ladder leent van de gebouwbeheerder tijdens het wisselen van lampen is tijdens het gebruik verantwoordelijk voor de technische staat van die ladder. Bij een schijn ZZP'er die materieel gebruikt, is zijn opdrachtgever de werkgever en die is aansprakelijk voor de technische staat van dat materieel, ongeacht het eigenaarschap.

VOORBEELDEN

Maatregelen die veiligheid direct bevorderen zijn voor alle ZZP'ers van toepassing.

Bij het werken op hoogte is er sprake van een direct gevaar voor de ZZP'er of zijn omgeving. De ZZP'er, ongeacht of hij alleen op de werkplek aanwezig is of dat er ook anderen zijn, moet zich bij veiligheid aan dezelfde regels houden als een werknemer. Dus ook hij mag alleen in uitzondering werken op een ladder. Ook hij mag niet zonder randbeveiliging een rolsteiger opbouwen of werken op een rolsteiger die niet is opgebouwd zoals de handleiding beschrijft.

Persoonlijke beschermingsmiddelen, bedoeld voor bescherming tegen gevaarlijke stoffen en kankerverwekkende stoffen zoals kwarts, houtstof of asbest moeten verplicht gebruikt worden. Het kan dan gaan om adembescherming, brillen, schoenen, handschoenen of kleding. Met betrekking tot de arbeidshygiëne: ook een ZZP'er mag niet werken met asbest.

^ *LET OP: De randbeveiliging is hier afwezig en de dakdekker is met de brander actief in de buurt van opgaand werk. Ook de ZZP'er moet voldoen aan de Arbowet en werken volgens de geldende normen en bepalingen.*

Bepalingen met betrekking tot ergonomie (fysiek zwaar werk) en bescherming tegen lawaai zijn alleen van toepassing indien in een omgeving wordt gewerkt waar anderen ook werkzaam zijn. Indien de ZZP'er zonder anderen in zijn omgeving aan het werk is en niet werkt op aanwijzing van anderen is er de keus om zichzelf al dan niet te beschermen. Dus alleen in een loods slijpen, schuren en boren aan een boot mag zonder gehoorbescherming.

De ZZP'er moet altijd gevaar voor derden voorkomen. Denk dan aan wegspringende delen waardoor anderen geraakt kunnen worden. Denk ook aan het werken op hoogte en vallende materialen of voorwerpen. Dit heeft dus consequenties voor het werken op hoogte, maar ook voor het werken met gevaarlijke stoffen.

SAMENVATTEND

Voor Ondernemer zonder personeel is nagenoeg de gehele Arbowet van toepassing. De uitzonderingen, waarin de wet niet van toepassing is, zijn zo ondergeschikt dat het geen effect heeft op de uitvoering van de werkzaamheden.

De voordelen van het volgen van de wet zijn voor de ZZP'er en zijn veiligheid en gezondheid groot. Zeker omdat een ZZP'er vaak geen solide vangnet heeft ingeval van ziekte of ongeval.

Wat we ons moeten realiseren, is dat de wet en de daaruit voortvloeiende bepalingen alsmede de afspraken in de diverse Arbocatalogi bedoeld zijn om met zo min mogelijk schade aan de gezondheid oud te worden en zo lang mogelijk gezond aan het werk te blijven.

Zeker voor een ZZP'er is dit van belang omdat het niet kunnen werken direct gevolgen heeft voor het inkomen.

De bepalingen in de wet zijn ten gevolge van de vele verwijzingen lastig te doorgronden. Wilt u zelf uitzoeken hoe het zit, dan is uw startpunt artikel 9.5 van het Arbobesluit. ■

Dit artikel werd eerder gepubliceerd in 'Arbo'

Dit artikel kunt u lezen op www.dakweb.nl